

25. ožujka 2022.

broj 173

KU ZI S?

LIST ZA MLADEŽ

4

PREDSTAVLJAMO

BUĐUĆI TEHNIČARI TISKA

9

REPORTAŽA

EKSKURZIJA U NOVI SAD

18

GLAZBA

LIBERI DUO

21

MODA

»ZAČINITE« SVOJ STIL

FOTO MJESECA

Sajam knjiga
u Novom Sadu

List je besplatan

Osnivač: NIU Hrvatska riječ

Nakladnik: NIU Hrvatska riječ

Trg cara Jovana Nenada 15/II

24000 Subotica

Za nakladnika: Ladislav Suknović

Urednik izdanja: Davor Bašić Palković

Zamjenica urednika: Kristina Ivković Ivandekić

Suradnici: Klara Dulić, Andrea I. Darabašić,
Ivan Benčik, Dejan Prčić

Lektura: Zlatko Romić

Korektura: Davor Bašić Palković

Tehnički prijelom: Thomas Šujić,
Jelena Ademi

Fotografije: Ana Francišković, Pixabay

E-mail: kuzis07@gmail.com

Web: www.hrvatskarijec.rs/stranica/kuzis/

Tisak: Rotografika d. o. o., Subotica

List izlazi uz redovitu potporu Pokrajinskog
tajništva za kulturu, javno informiranje
i odnose s vjerskim zajednicama

I što ćemo sad?

Bliži nam se kraj ožujka, mjeseca kog smo toliko čekali. Osim hladnih dana, ovaj mjesec donio je i katastrofalna i tužna događanja povodom rata u Ukrajini čijem se što bržem i mirnijem rješenju nadamo svi. Ukoliko pak tražimo ona pozitivnija događanja, možemo nabrojati *Euroviziju* koja je izazvala veliku pažnju i brojne komentare.

Naime, pobjednica domaćeg festivala *Pjesma za Euroviziju 22* i predstavnica Srbije na 66. natjecanju za *Pjesmu Eurovizije* je **Konstrakta** s pjesmom *In corpore sano*. Ona je izabrana s maksimalnim brojem glasova i žirija i publike, na drugom mjestu se našla pjesma *Muškarčina* u izvođenju **Sare Jo**, a na trećem pjesma *Zorja* koju izvodi istoimena pjevačica. Nakon izbora mediji i društvene mreže bili su preplavljeni komentarima o pobjedničkom pjesmi. Ima onih koji negoduju kao i onih koji su u pozitivnoj nevjerici jer je Srbija izabrala takvu numeru. Vjerujem da je mnogima dojadilo da na festival šaljemo neprimjereno odjevene djevojke ili besmislene numere te je ove godine odabrana neobična pjesme koja ima i poruku. Nadamo se da će, osim dobrog mjesta na *Pjesmi Eurovizije*, promijeniti ili dotaći još neka pitanja koja se tiču umjetnika i zdravstvenog sustava. Za oni koje prate ovo glazbeno europsko natjecanje važno je naglasiti da će se ovogodišnji izbor za *Pjesmu Eurovizije* održati u Torinu 10., 12. i 14. svibnja, zahvaljujući pobjedi sastava *Måneskin* na prošlogodišnjem natjecanju u Rotterdamu s pjesmom *Zitti e buoni*.

Osim *Eurovizije*, ovaj mjesec obilježen je i Danom žena. Vjerujem da ste vi djevojke, kao i Vaše mame, bake, nastavnice, taj dan imale više pažnje, ali izdvojila bih djelić teksta na ovu temu koji se objavljen u ovom broju: »Osmi ožujak je podsjetio i istaknuo sve ono na čemu još uvijek treba raditi kada govorimo o položaju žena. Svatko od nas bi žene trebao poštovati i svakodnevno se ophoditi prema njima ravnopravno, bez obzira na to u kom sektoru rade, čime se bave, gdje žive i koliko godina imaju. Žene su odavno počele mijenjati društvo, a došlo je vrijeme i da društvo podrži i osnaži žene«.

Važno je spomenuti i 3. travanj. To je datum kada ćemo imati priliku glasati za novog predsjednika ili predsjednicu Srbije. Među mladima glasanje danas baš i nije popularno, dok nezainteresiranost za politička događanja raste. Često možemo čuti da je razlog neizlaska na izbore upravo stav da se izlaskom na iste neće ništa promijeniti. Ovakvim razmišljanjem velikog broja ljudi nikada i neće doći do promjene. Podsjećamo, svaki punoljetni građanin ima pravo izaći na izbore i izjasniti se. Morate biti svjesni svoga prava, ali i svoje moći i ne biti lijeni toga dana... i naravno biti zdravi. Nemojmo da kasnije zajedno pjevamo: »I što ćemo sad?«.

Zainteresirani za praktičnu nastavu

Odjel čini 15 učenika, a njihova razrednica vjeruje kako će oni, nakon školovanja, biti dobro obučeni za rad na tiskarnim postrojenjima

Školske 2021./22. godine u Politehničkoj školi u Subotici upisao se novi 1/10 odjel na hrvatskom nastavnom jeziku na području rada kemija, nemetali i grafičarstvo. Na početku školske godine odjel je činilo 13 učenika, a tijekom drugog polugođa došlo je još njih dvoje. Sada ovaj odjel čini 15 učenika koji se obrazuju za zanimanje tehničar tiska.

Razrednica odjela **Ivana Babić** navodi kako je nekolicina njih završilo osnovnu školu na hrvatskom nastavnom jeziku te kako svi učenici dolaze iz Subotice, osim jedne učenice koja je iz Đurđina. Ona ističe kako su učenici pokazali veliku odgovornost u poduzećima u kojima odlaze na praktičnu nastavu, gdje su tijekom prvog polugođa trebali naučiti osnove funkcioniranja tiskarskih postrojenja i upoznati se s poslom i ljudima koji rade u tiskarama.

»Prema planu upisa, njih sedmero dobilo je mo-

gućnost obrazovati se po dualnom sustavu obrazovanja, tj. učenju kroz rad. To praktički znači da će njih sedmero praktičnu nastavu i dalje obavljati u preduzećima (*Rotografika* i *Birografika MB*) te da će za to biti i plaćeni. Ostatak odjela će praktičnu nastavu obavljati u školskoj radionici. Neki od njih su čak i tijekom raspusta u veljači išli na praksu u preduzeća, iako nisu morali, ali im se, kako i sami kažu, veoma dopada tamo. Osim toga, tri djevojke: **Klaudija Bašić**, **Kristina Miškolci Batori** i **Ivona Milodanović** sudjeluju na natjecanju *Mreža čitanja*«, navodi Ivana Babić.

Gradivo se najbolje usvaja u školi

Kada je u pitanju online i kombinirana nastava, naša sugovornica ističe kako su učenici ovog odjela, budući da ih je malo, nastavu slušali po prvom mo-

delu, to jest bili su stalno fizički prisutni u školi, osim prvog tjedna drugog polugođa.

»Odjel 1/10 je treća generacija kojoj ću biti razrednica, nadam se do kraja školovanja. Što se tiče njihovog obrazovanja, vjerujem da će svi bez problema završiti svoje četverogodišnje obrazovanje. Znam da će nakon završetka školovanja struku, tj. posao tehničara tiska svladati bez problema i da će biti dobro obučeni za samostalan rad na tiskarnim postrojenjima«, zaključuje Ivana Babić.

Brzo sprijateljavanje

Učenica 1/10 odjela Kristina Miškolci Bator kaže kako je nastavu na hrvatskom jeziku pohađala još u osnovnoj školi, dok je za ovaj smjer čula od pedagogice njene tadašnje škole koja ju je zainteresirala te je htjela vidjeti o čemu je riječ. Kristina ističe kako u svojoj odluci uopće nije pogriješila i dodaje kako je izbor škole i odjela divan te kako se mnogo brže uklopila i sprijateljila nego u osnovnoj školi.

»Politehnička škola koju pohađam je odlična, sam program, način rada s djecom i najvažnije – komunikacija. Na školu sam se brzo privikla, a još brže na novo društvo, gdje sam upoznala i svoje dvije najbolje drugarice. Na početku mi se društvo nije sviđelo jer su oko mene bili svi novi, ali već prvog tjedna sam se sprijateljila sa svima. Omiljeni predmeti u školi su mi kemija, tjelesni odgoj i tehnologija tiska«, navodi Kristina.

Ivona Milodanović otkriva da su joj omiljeni predmeti oni stručni te da je to najviše zanima. Smjer joj se dopao kada su isti prezentirali, a ističe kako se lijepo uklopila u odjel te kako je sve zaista dobro. Ivona

u 1/10 odjelu ima jednu drugaricu s kojom je išla u odjel i u osnovnoj školi, a sve ostale je upoznala naknadno. Ipak, ona naglašava kako je sa svima dobra te kako se cijeli odjel lijepo druži.

Opravdana očekivanja

Anita Sudarević ističe zadovoljstvo odabranom školom i odjelom i dodaje kako su se svi lijepo uklopili.

»Za smjer tehničar tiska sam se odlučila zato što mi se svidjelo kako je Politehnička škola predstavila ovaj smjer, a i zato što moj tata radi u firmi gdje ima tiskara te mi je i on pričao o njihovoj tiskari što mi je privuklo pažnju i djelovalo zanimljivo. Moj odjel, smjer i škola su do sada opravdali sva moja očekivanja. Omiljeni predmeti su mi ujedno i najzanimljiviji predmeti a to su oni stručni: tehnologija tiska i osnovi grafičke tehnike. U odjelu je društvo odlično, nismo se još svi skroz zbližili ali svi razgovaramo i tu smo da pomognemo jedni drugima«, zaključuje Anita.

Na odluku **Jovane Šomodić** da upiše ovaj smjer i odjel utjecalo je dobro predstavljanje smjera, a ona navodi kako se na isti lako privikla te kako je škola ugodna i odjel u redu.

»Moja očekivanja su čak i bolja od očekivanog, a omiljeni predmeti su mi engleski jezik i osnovi grafičke tehnike. Društvo je u redu, svi se družimo, a poznavala sam samo jednu drugaricu od prije«, ističe ona.

Kristina Ivković Ivandekić

Start up kultura

Studije su pokazale da su najuspješniji start-upovi upravo oni koji su uspjeli ponuditi rješenje za neki problem i na taj način pružiti vrijednost određenoj sredini

Svijet je za svega pedesetak godina napravio nekoliko revolucionarnih koraka unaprijed, a ipak pojedini aspekti naših života i društva ostali su sasvim nepromijenjeni. Školski sustav čak i u razvijenim zemljama ima gotovo identičnu formu kao i prije dvije stotine godine. Smjena od 9 do 5 tijekom radnog tjedna podesna je za rad u tvornicama i u obiteljima gdje je samo jedna osoba (otac, muškarac) radio. Pristali smo na to da nam se obveze, želje i potrebe mijenjaju dok su elementarni izazovi ostali nepromijenjeni.

Međutim, hrabrost pojedinaca da se odupru danim pravilima i njihova kreativnost i inovativnosti otvorile su mogućnost da se ovaj svijet promijeni još više; da svakodnevne radnje postanu efikasnije, a njihov život dramatično nekonvencionalan. Iako taj put otpočinje danonoćnim radom, vremenom se pretvara u financijsku slobodu i odsustvo potrebe za svakodnevnim radom.

Start-up business

6

Start-up business podrazumijeva firmu kojoj je cilj stvoriti proizvod (na primjer software) ili način na koji će određeni problem biti riješen. Mada ove firme ne moraju nužno biti orijentirane k tehnologiji, uglavnom jesu. Svaki start-up započinje s veoma malim brojem ljudi – jedna ili nekoliko osoba koje imaju

ideju i sposobnost razraditi proizvod, posao i sustav do određene mjere. Sljedeći stupanj podrazumijeva širenje tima, investicije i građenje kompanije na mnogo većem nivou. Ovakve firme su veoma popularne u prethodnih nekoliko desetljeća – Microsoft, Amazon i Facebook, između ostalih, započeli su kao start-upovi. **Mark Zuckerberg** je »stvorio« Facebook u sobi studentskog doma tijekom fakulteta, sa svojim prijateljem i ciljem da poveže studente. Razvijao je program samostalno. Tek kasnije Facebook se počeo širiti i postao je ono što je danas.

Da start-up kultura nije toliko jednostavna, niti da je život tih pojedinaca lak pokazuje i broj neuspjelih start-up kompanija. Čak 70% svih kompanija propadne. Ove firme zahtijevaju veoma veliku posvećenost u prvim fazama razvoja. Za početak, većina pojedinaca počinje od nule – bez investicija, bez nekih poslovnih veza, uglavnom sami i bez velike podrške okruženja. Ukoliko radite na projektu samostalno i pri tom pokušavate postići velike rezultate u kompetitivnoj sredini, morat ćete raditi mnogo jer je mnogo sati, vještina i posvećenosti neophodno uložiti u ovakve firme.

Neophodna istrajnost i dobra ideja

Najvažniji dijelovi start-upa su ideja i istrajnost. Sve počinje dobrom idejom. Studije su pokazale da su najuspješniji start-upovi upravo oni koji su uspjeli po-

nuditi rješenje za neki problem i na taj način pružiti vrijednost određenoj sredini. Inovativnost je ključ opstanka, jer ponavljanje onoga što je prethodno urađeno nosi sa sobom jedan veći teret – biti bolji od originala. S druge strane, rad na prethodno neistraženim temama nudi velike mogućnosti, no nezahvalne su jer nema nikakvog prethodnog iskustva ili pokazatelja je li nešto dobro ili pak nije. Zato istrajnost predstavlja drugi bitan faktor. Pokretanje vlastitog posla nije nimalo jednostavno. Radni dani su mnogo duži od klasičnih osam radnih sati, stres je velik i treba od početka biti spreman na gubitke, osjećaj poraženosti i neuspjeh. Razlika se stvara između svih onih koji pristaju na poraz i odustaju i onih koji uče na prethodnim greškama i to znanje koriste kako bi unaprijedili svoj posao. U najvećem dijelu poslovanja start-up kompanije podrazumijevaju sprint – brza rješenja, brz tempo i razvijanje firme, brz priljev investicija... Ali u ovom glavnom dijelu svaki posao treba promatrati kao maraton koji treba izdržati. Direktori vodećih svjetskih kompanija provode svega nekoliko sati svakog dana na poslu, donoseći samo najvažnije odluke. Ostatak firme funkcionira kao samostalan organizam.

Kada su projekti osuđeni na propast?

Harvardovo istraživanje pokazalo je da monetarni aspekt posla nikada ne smije biti glavni pokretač,

drugim riječima, ukoliko je osnovni cilj bogaćenje, projekti su osuđeni na propast. To, naravno, ne znači da novac treba zanemariti – nijedna kompanija ne opstaje bez prihoda, ali pokušaj da se on ostvari brzo i u velikoj količini u početnim fazama gotovo je nemoguća misija. Inzistiranje na osobnim uvjerenjima kao i vrijednostima koje zastupa firma važan je korak u građenju vlastite firme i samo on omogućuje dalji napredak.

Kako bi kompanija napredovala, neophodno je da dokaže da nije samo imala sreće i da umije raditi jednu stvar dobro već da su resursi iskorišteni adekvatno kako bi se najbolji rezultati uvijek ostvarivali. Povećanje tima nužan je korak za rast, ali sa sobom nosi novi nivo odgovornosti i spremnosti da se određena ovlaštenja predaju drugima.

Suštinski, XXI. stoljeće nudi mnoge mogućnosti. Mladi su ti koji najbolje poznaju trendove i probleme svoje generacije, koja je najčešće i glavna demografska grupa svih inovacija. Istovremeno, to je generacija koja je s tehnologijom odrasla i samim tim ima uvid u njene mogućnosti. Preostaju samo volja i ideja kako bi se upustili u težak, ali na duge staze isplativ put poduzetništva.

Andrea I. Darabašić

Kviz Mreža čitanja

Devetero plasiranih na nacionalnu razinu

Nakon druge, regionalne razine kviza za poticanje čitanja i kreativnosti *Mreža čitanja* od četrnaest srednjoškolaca iz Subotice koji su radili test znanja te dvoje u kategoriji multimedijskog uratka, na posljednju, nacionalnu razinu plasiralo se 9 učenika u kvizu znanja. To su: **Mati-ja Ivković Ivandekić, Marko Cvijetić, Iva Ivković Ivandekić, Lucija Ivković Ivandekić, Mihaela Dulić i Lucia Mamužić** iz subotičke gimnazije *Svetozar Marković* te **Jana Mihajlović, Božana Vujačić i Josipa Horvacki** iz Medicinske srednje škole. Ovi učenici osvojili su minimum 45 bodova odnosno imali su više od 75 posto točnih odgovora, što je bio uvjet za plasman na narednu razinu. Posljednje natjecanje za ovu školsku godinu planira se 13. svibnja kada će mladi čitatelji rješavati online upitnik na osnovu pročitane sve tri knjige koje su previđene za ovogodišnji kviz na temu *U mreži suvremenih hrvatskih pisaca*. Pitanja će biti iz djela **Jerka**

Mihaljevića Putar i parizer, Marine Vujčić Susjed te Jurice Pavičića Crvena voda.

Kviz za poticanje čitanja i kreativnosti *Mreža čitanja* organizira Hrvatska mreža školskih knjižničara, a u Subotici ga provodi Gradska knjižnica Subotica u suradnji s NIU Hrvatska riječ.

B. I.

Otvorena vrata za buduće učenike

Gimnazija *Svetozar Marković* u Subotici, koja je prva od srednjih škola uvela cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku, otvorila je vrata sadašnjim osmacima, koji su nedavno, od 14. do 18. ožujka, imali priliku obići školu, upoznati se s profesorima i predmetima koji ih čekaju od 1. rujna.

Za promociju nastave na hrvatskom jeziku zaduženi su profesori **Zoran Nagel** i **Jelena Piuković**. »Gledali smo da što više predmeta bude obuhvaćeno, a ponudili smo i različite smjene, kako bi svi mogli doći. Tijekom boravka osmaka u školi, upoznali smo ih s predmetima, posjetili su određene sate i aktivno sudjelovali na njima. Također smo im pojašnjili, kako ih čekaju prevedeni i spremni udžbenici, te da će njihova generacija imati i Državnu maturu, za koju će tijekom naredne četiri godine biti pripremljeni«, kaže profesor Nagel.

Pred učenicima osmih razreda su sada probni testovi, a potom i polaganje male mature, te upis u srednju školu. U ovoj školskoj godini u cjelovitoj

nastavi na hrvatskom jeziku (opći smjer) u subotičkoj Gimnaziji ima 49 učenika, a pravo upisa na opći smjer imaju i učenici koji nisu pohađali cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku.

Informacije o školi dostupne su i na njezinoj internetskoj stranici: www.gimnazijasubotica.edu.rs.

K. U.

8

Sastanak s maturantima iz Srijema

Mogućnostima studiranja u Hrvatskoj

Upodručnom uredu Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srijemskoj Mitrovici održan je, 13. ožujka, sastanak s roditeljima i maturantima srednjih škola iz Srijemske Mitrovice, Šida i Petrovaradina s ciljem upoznavanja budućih studenata s mogućnostima studiranja u Hrvatskoj. U ime HNV-a sastanku su prisustvovali voditelj područnog ureda HNV-a **Dario Španović** i članica Izvršnog odbora HNV-a zadužena za obrazovanje **Margareta Uršal**.

U uvodnom dijelu detaljno su izložene informacije o studijskim programima i mogućnostima studiranja, dok su u drugom dijelu maturanti i roditelji postavljali konkretna pitanja vezana uz školovanje u Republici Hrvatskoj

i upise na fakultete. Na sastanku je bio prisutan i student prve godine fizioterapije u Vukovaru koji je odgovarao na pitanja vezana uz pribavljanje potrebnih dokumenata, njihovog prijevoda te ovjere i sl., objavio je HNV.

K. U.

Prilika za upoznavanje

Oko 75 učenika hrvatskih odjela iz Gimnazije *Svetožar Marković*, Politehničke škole i Medicinske škole iz Subotice posjetilo je 9. ožujka Novi Sad radi izvannastavne aktivnosti koja je podrazumijevala šetnju gradom uz turističkog vodiča i posjet Sajmu knjiga. Prvobitni plan i razlog ove aktivnosti bio je susret s hrvatskim piscem, lingvistom i sveučilišnim profesorom **Kristianom Novakom** povodom njegovog gostovanja na Novosadskom sajmu knjiga u okviru programa »Seobe duša – Novi Sad kroz knjigu«. Nažalost, zbog bolesti pisca, gostovanje je otkazano.

Sat hrvatskog i povijesti

Članica Izvršnog odbora HNV-a zadužena za obrazovanje **Margareta Uršal** kaže kako nisu željeli otkazati planiranu izvannastavnu aktivnost, jer je sve već bilo organizirano i zato što bi se srednjoškolci veoma razočarali. Iz tog razloga brzo su organizirali promjenu plana: učenici su oko 17 sati stigli u Novi Sad nakon čega je uslijedila šetnja centrom grada uz turističkog vodiča koji ih je upoznao s kulturno-povijesnim znamenitostima Europske prijestolnice kulture. Poslije toga učenici su provedli vrijeme na Sajmu knjiga, a aktivnost je završena posjetom i slobodnim vremenom u tržnom centru *Promenada*.

»Ovu izvannastavnu aktivnost organizira udruga Hrvatsko prosvjetno društvo *Bela Gabrić* u suradnji s profesorima hrvatskog jezika, čija je ovo bila inicijativa. To je praktično trebao biti sat hrvatskog jezika, a sada ćemo imati sate hrvatskog jezika, povijesti i drugog. Ovakve aktivnosti su veoma dobre kako bi se učenici međusobno upoznali i družili«, ističe Uršal.

Dojmovi učenika

Učenik GF 3/10 odjela Politehničke škole **Dario Vojnić Hajduk** ističe zadovoljstvo dolaskom u Novi Sad na Sajam knjiga i šetnju gradom jer su, kako kaže, sada čuli nešto novo o tom gradu, kao i dobili priliku da kupe interesantno štivo za čitanje.

Učenik 1f odjela Gimnazije *Svetožar Marković* **Andrija Mandić** otkriva kako je u studenome već bio na Sajmu knjiga u Zagrebu te da mu Novosadski sajam nije bio prioritet za kupovinu knjiga, ali da se veoma obradovao zbog dolaska u Novi Sad.

Učenica 4/5 odjela Srednje medicinske škole **Anastasija Šarčević** kaže kako je veoma sretna što su došli u Novi Sad, jer za nju on predstavlja najljepši grad u cijeloj Srbiji te za ovakvu izvannastavnu aktivnost ima samo riječi hvale.

»Sviđa mi se ova šetnja gradom s turističkim vodičem, jer iako smo i prije dolazili u Novi Sad, nismo znali sve ovo što smo sada čuli«, navodi Anastasija.

Tekst i foto: K. I. I.

Kako rana trauma utječe na nas?

Rana trauma je disregulacija živčanog sustava (različitog stupnja) koja nastaje kao posljedica teških ranih iskustava. Kako to može izgledati? Kao i kod trauma koju doživimo u odrasloj dobi, posljedica rane traume također se osjeća i na emocionalnoj i na tjelesnoj razini. **Gabor Maté**, autor knjige *When the Body Says No*, definira traumom kao nepovezanost sa samim sobom na način da je previše bolno živjeti u vlastitom tijelu i biti ono što jesmo. To se odražava u odnosima s drugim ljudima, u neadekvatnoj regulaciji emocija (bilo da je u pitanju potiskivanje emocija, disocijacija od njih) i u nizu drugih simptoma.

Temom trauma se bavi i autor knjige *The Body Keeps the Score* **Bessel van der Kolk**, te objašnjava kako se stres izražava ne samo emocionalno nego i tjelesno. Trauma mijenja način na koji sjedimo, držimo ramena, dišemo, spavamo itd. Kod osoba koje se nose s posljedicama trauma često je prisutna ukočenost tijela i pokreta i svojevrstan strah i odvojenost od vlastite vitalnosti. Autor naglašava kako takve osobe žive u tijelu koje je stalno u stanju pripreme za opasnost što može dovesti do diskonekcije od vlastitih emocija, ali i povlačenja od drugih ljudi.

Utjecaj na razvoj mozga

Rana trauma nastaje kada dijete u ranim godinama života doživi opetovano teške situacije (alkoholizam ili ovisnosti u obitelji, zlostavljanje, nasilje bilo da ga doživljava bilo da promatra, ako jedan ili oba roditelja/skrbnika nemaju kapacitete za samoregulaciju ili odgovarajuće roditeljske vještine itd.).

Posljedica toga je, kako objašnjava Maté, da se događaju promjene u mozgu te se mozak djeteta koje je proživjelo traumom i mozak djeteta koje je nije proživjelo razlikuju na fiziološkoj razini.

Trauma utječe na to kako će se naš mozak razvijati, pogotovo u područjima mozga koja su zadužena za to kako ćemo reagirati, kako ćemo regulirati sami sebe, kako ćemo se nositi sa stresom, kako razgovaramo s drugima i koliko ćemo imati empatije jer su ta sva navedena područja sužena zbog proživljene traume. Možemo reći da trauma ostavlja i fizički trag u tkivu našeg mozga.

No, rana trauma može nastati i kao posljedica zanemarivanja ili ako djetetove autentične potrebe nisu prepoznate i zadovoljene. Naime, kada potreba za privrženosti (bliska veza između djeteta i roditelja)

nije zadovoljena onda ona postaje izvorom različitih poteškoća, bilo fizičkih ili mentalnih. Osim privrženosti, za dijete je bitna i potreba za autentičnosti (biti u dodiru sa svojim tijelom i sa samim sobom).

Autentičnost i privrženost

Što kada dijete ima oca/majku/skrbnika nasilnika ili kada je pokazivanje neke ili svih emocija za dijete opasno?

Dijete će radije potisnuti, na primjer bijes (ako je zbog bijesa bivalo kažnjavano), kako bi sačuvalo privrženost nego pokazati svoju autentičnost što doводи do potiskivanja autentičnog »sebstva« i razvijanje bolesti. Ovdje nije riječ o svjesnim izborima nego dubokim nesvjesnim procesima.

Bessel van der Kolk objašnjava kako oni koji su jednom bili odbijeni od emocionalno hladnih roditelja često razviju potpunu odvojenost od svog tijela. Iako tijelo fizički imaju, oni ne žive u njemu stoga svaki kontakt s drugim ljudima za njih predstavlja neugodu.

Je li psihoterapija rješenje?

Određeni psihoterapijski pravci prikladni su za rad s traumom. Danas postoje različiti pristupi i na svakomu je da odabere onaj koji mu najviše odgovara.

Maté smatra kako čovjeka treba gledati kroz duhovnu, fizičku, emocionalnu i intelektualnu dimenziju, jer samo tako možemo razumjeti što se događa u ljudskom biću. Naglašava da ni bolesti poput, na primjer kronične psorijaze, ne možemo gledati samo kao fizičku bolest te ju ne možemo odvojiti od emocija. Zato je razvio metodu rada u terapiji pod nazivom »suosjećajno ispitivanje« gdje je osnovno polazište vjerovanje kako je istina u svemu, samo se moramo pitati prava pitanja te na taj način doći do istine.

Van der Kolk mimo tradicionalne razgovorne terapije zagovara i povezivanje s tijelom kroz aktivnost (npr. kickboxing, karate ili plivanje), glazbom (ritmičko pjevanje ili bubnjanje) i kazalištem gdje pojedinac može mijenjati razne uloge i na taj način osjetiti promjene na sebi.

Kad god se odlučite za terapiju, bez obzira na to koji su razlozi, važno je da oslušujete sebe te da za sebe nađete terapeuta koji će vam odgovarati i kao osoba.

Marina Balažev, specijalizantica transakcijske analize smjer psihoterapija

Borba žena za rodnu ravnopravnost

Ožujak je bio mjesec koji nam je skrenuo pozornost na probleme s kojima se suočavaju žene diljem svijeta u svim sferama života. Neravnopravnost, stereotipi i predrasude ne izostaju ni u kulturi i umjetnosti. Ovaj sektor se smatra dijelom društva koji bi trebao ispravljati nejednakosti, utjecati na pozitivne društvene promjene i ukazivati na probleme – tražeći odgovore na njih. Nažalost, nerijetko su umjetnice i radnice u kulturi diskriminirane, a za svoj položaj i ravnopravno mjesto s muškarcima još uvijek se bore.

Nekoliko organizacija s nezavisne kulturne scene trenutno radi na istraživanju koje je prije svega usmjereno na ispitivanje uvjeta rada žena u kulturnom sektoru. Ono, među ostalim, pokazuje da više od jedne trećine radnica u kulturi i umjetnica doživljava neprihvatanje i neuvažavanje kada se nađu na rukovodećim pozicijama. Spomenuta studija Rodna ravnopravnost za kulturnu raznolikost će u cijelosti javnosti biti dostupna na proljeće.

Veći novac, manje žena

Jedna od organizacija koja je uključena u taj proces je i *Femix*, a **Tatjana Nikolić** iz te organizacije kaže da različita istraživanja svaki put pokazuju da ni u sektoru kulture ne vlada ravnopravnost, kao što je slučaj, kako Tatjana navodi, i u većini drugih polja.

»Značajan broj kolegica i dalje doživljava neprihvatanje i neuvažavanje kada se nađu na rukovodećim pozicijama, iz razloga što su žene. Mi i dalje ne uspijevamo jednako doživjeti muškarce i žene kada su nam nadređeni. Više od jedne trećine kolegica

u sektoru kulture doživljava sumnju u svoje kompetencije u profesionalnom radu od strane kolega. To dovodi do toga da čak 73% kolegica u javnom sektoru kulture ne bi prihvatilo da bude na liderskoj poziciji kada bi im bilo ponuđeno«, kaže Tatjana.

Prema njenim riječima, novac igra veliku ulogu kada govorimo o položaju umjetnica i kulturnih radnica.

»Pokazuje se da što su veća financijska sredstva u igri, to je manje žena na tom polju. Nekako, polja koja se više vezuju za kreativne industrije, recimo stilska, glazbena, televizija, gejming, prosto tamo gdje su profitabilnije sfere – ima manje žena. S druge strane, u javnom sektoru, recimo u knjižnicama ili muzejima, vidimo veći broj žena.

Čak i one same kažu da je to vjerojatno zbog toga što u tim zanimanjima nema puno sredstava. Iskustvo svake pete žene je da se zasluga za zajednički posao ili autorstvo

pripisuje muškom kolegi ili kolegama«, ističe Tatjana.

Svakodnevna potpora

Osmi ožujka je podsjetio i istaknuo sve ono na čemu još uvijek treba raditi kada govorimo o položaju žena. Svatko od nas bi žene trebao poštovati i svakodnevno se ophoditi prema njima ravnopravno, bez obzira na to u kom sektoru rade, čime se bave, gdje žive i koliko godina imaju. Žene su odavno počele mijenjati društvo, a došlo je vrijeme i da društvo podrži i osnaži žene.

Tomislav Perušić

Konstrakta

Korizma na korist svima

Uveliko smo u korizmenom vremenu. Za početak, svakako bi bilo dobro obnoviti znanje što je korizma i čemu služi. Čini se kao da danas ne služi ničemu. Mada, opet, čini se kao da danas ništa ne služi ničemu ako nemamo od njega izravne materijalne ili ugođajne koristi. Što bi nas činilo... životinjama? O toj temi možda neki drugi put, sada se vratimo korizmi.

Katekizam

U katekizmu sv. **Pija X.** možemo o korizmi pronaći sljedeće:

Korizma je ustanovljena: 1. da bismo upoznali dužnost pokore u cijelom životu, čemu je prema svetim ocima, korizma prava slika; 2. da bismo na neki način nasljeđivali strogi Isusov post od četrdeset dana u pustinji, 3. da bismo se pokorom pripremili proslaviti Uskrs što svetiji.

Obratimo pažnju na prvi odgovor: da bismo upoznali dužnost pokore u cijelom životu. S početne pozicije da možda ne služi ničemu, ispada da ne samo da ne služi nego je samo nagovještaj nečeg puno većega, prema svetim ocima. Mogli bismo tu sigurno puno dodati što sveti oci kažu o tome, no pođimo od onog prvog Svetog – Isusa Krista.

Novi zavjet

U Lukinom evanđelju (13, 1-5) čitamo ovo:

»Isus im odgovori: 'Mislite li, da su ovi Galilejci bili veći grješnici od svih Galilejaca, jer tako postradaše. Ne, kažem vam, nego ako ne budete činili pokore, svi ćete tako propasti. Ili mislite li, da su onih osamnaest, na koje pada kula u Siloamu i ubi ih, bili veći krivci od svih ljudi, što stanuju u Jeruzalemu? Ne, kažem vam, nego ako ne budete činili pokore, svi ćete tako propasti!«

U katekizmu piše dužnost i mislim da je očito zašto piše tako. A sv. Pavao piše: »A koji su Kristovi, razapeše tijelo svoje sa strastima i požudama!« (Gal 5, 24). I prije toga koji redak prije: »Hoću reći: po Duhu živite pa nećete ugađati požudi tijela! Jer tijelo žudi protiv Duha, a Duh protiv tijela.« (Gal 5, 16-17). Opet se nameće tema iz uvoda, no opet ćemo je ostaviti za neki drugi put.

Tridentski koncil

I Tridentski koncil je na tragu apostola Pavla pa kaže:

»Dodajmo ovome, da dok čineći zadovoljštinu trpimo za grijeh, postajemo suobličeni Kristu Isusu, koji je zadovoljio za naše grijeh, od koga dolazi sva naša sposobnost (2 Kor 3, 5), imajući odatle najsigurniji залог da ako zajedno trpimo, zajedno ćemo se i proslaviti (Rim 8, 17)«. (Trident. kon., sess. XIV., cap. 8.)

Možemo ovome svakako nadodati i mnoge citate svetih otaca, svetaca, učitelja i doktora Crkve, no zadovoljit ćemo se i ovime. Dakle, ako smo utvrdili da je pokora nužna, postavlja se pitanje kakva ona mora biti?

Mali put duše

Prije nego nastavim na ovaj put, zaustavit ćemo se na jednoj naučiteljici Crkve – sv. Katarini Sijenskoj. Sv. Katarina u svojem *Dijalogu Božanske Providnosti* koji je diktirala za vrijeme ekstaza kaže nešto zanimljivo: »bilo koja pokora koju čovjek čini ne može zadovoljiti Božjoj pravdi – jer je to konačan čin. Ima svoj početak i svoj kraj, dok s druge strane, Bog nema ni jedno ni drugo. Stoga, pitanje je kako ćemo se odužiti Bogu? Moramo mu pružiti ono što nije konačno: žarku želju srca! Želja srca, tumači joj Bog Otac, nikad ne prestaje.«

Danas je teško biti isposnik, ali nije nemoguće za one koji žele. Kao što se i beba hoda usitno prve korake, tako i duša može ići Malim putem. Taj put izlaže sv. Terezija od Djeteta Isusa: to je »put duhovnog djetinjstva, put pouzdanja i potpunog predanja«, »po svakodnevnim žrtvama Gospodinu darivati cvijeće, pridobivati ga malim ljubavnostima«. I Terezija je bila svjesna što znači želja srca pa piše: »Umjesto da klonem, rekoh sama sebi: Dragi Bog ne može ulijevati neispunljivih želja; ja dakle mogu, uza svu svoju sićušnost, težiti sve-tošću; povećavati se ne mogu, moram podnositi sebe takvu kakva jesam sa svim svojim nesavršenostima«. Stoga mali koraci, što god to bilo u danu, bilo kakve patnje ili protivštine prikazati Bogu kao mali cvjetić sa žarkom željom da mu ugodimo.

Ivan Čavrgov

Jezikoslovac iz budimskoga kruga

Stjepan (Stipan) Vilov bio je hrvatski franjevac i jezikoslovac, koji je živio i stvarao u prvoj polovici 18. stoljeća. U studenome ove godine obilježava se 275 godina od njegove smrti. Zajedno s **Marijanom Jaićem, Mihovilom Radnićem, Matijom Petrom Katančićem, Grgurom Čevapovićem, Grgurom Peštalićem, Emerikom Pavićem, Lovrom Bračuljevićem** i ostalima pripadao je krugu franjevačkih pisaca u Budimu koji su na prelazu iz 18. u 19. stoljeće djelovali u ugarskom Podunavlju i Slavoniji.

Život i karijera

Rođen je koncem 17. stoljeća u Budimu (točan datum nije poznat). Franjevačko odijelo obukao je 1709. u Iloku. Filozofsku i bogoslovsku naobrazbu je stekao u Italiji. Redodržavnik **Surković** Bosne Srebrene postavio ga je 1718. za profesora visokoga filozofskog

učilišta u Budimu. Ondje je predavao do 1724., kada je po nalogu upraviteljskog vijeća Bosne Srebrene na čelu s provincijalom **Augustinom Tuzlakom** premješten u Osijek na tamošnje visoko bogoslovsko učilište. Ondje je predavao bogoslovске nauke najvjerojatnije do 1729.

Nakon rada u Osijeku, Vilov se vratio u Budim 1729. godine. Ondje je primio na sebe različite službe i poslove. Predavao je dogmatsko bogoslovlje. Nakon što je 1739. uznapređen u lektora jubilate, obavljao je i službu dekana budimskih visokih učilišta do kraja života (5. studenoga 1747.). Pored tih funkcija, Vilov je triput bio gvardijan u Budimskom franjevačkom samostanu (1732.-1733., 1740.-1743., 1746.-1747.). Od 1735. do 1738. bio je suradnik (definitor) provincijala **Luke Karagića**, a od 1741. do 1745. **Filipa Laštrića**.

Bio je i generalni pohoditelj i predsjednik kapitula u bugarskoj franjevačkoj redodržavi. Među njegove trajne zasluge spada dogradnja samostana i crkve u Budimu. Sve poslove i službe je ispunjavao s velikom odgovornošću i posvećenošću.

Opus i legat

Vilov spada među najplodnije i najutjecajnije autore svoga vremena i kruga. Sastavio je više priručnika za bogoslove na latinskom. Uz Lovru Bračuljevića, smatra se glavnim autoritetom u standardizaciji pravopisa, koji je doživio i širu primjenu ne samo u budimskom krugu nego i na područje Slavonije i Bačke. Njegov pravopis je kombinirao rješenja iz talijanskog i mađarskog pravopisa. U širenju toga pravopisa pomogli su njegovi učenici, a od njih možda najviše **Jeronim Lipovčić**.

U nizu njegovih djela izdvaja se kao najvažnija rasprava *Razgovor prijateljski među kerstajanimom i ristjaninom* (Budim, 1736.). Po sadržaju i stilu knjiga je bila namijenjena širim masama naroda. Ona objašnjava razlike između katolika i pravoslavaca, ali ne poziva na razdor nego na slogu. Ovo kapitalno djelo je značajno i po tome što uključuje i tzv. opomene, odnosno naputke kako treba pisati pojedine glasove. Prema tome, ono se može smatrati i kao Vilovljev doprinos na polju fonologije i ortografije.

Ostao je u lijepom sjećanju svojih učenika. Emerik (Mirko) Pavić u svojoj knjizi *Nadodanja glavni događaja k Razgovoru ugodnom naroda slovinskog* piše u stihovima: »U ovome nasemu okolišu / Slozni ljudi svi jednako pišu. / Od pokojnog fra Stipe Vilova / Složno mećat naučiše slova. / Slova reko iz knjigah latinskih / U današnji jezik naš slovinski«. Jedna ulica u Subotici, u blizini Bajskog groblja, nosi ime po ovom velikanu.

Vladimir Nimčević

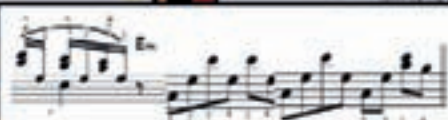

DRAGA MOJA,
KADA SMO NAPOKON
SUSRELI JEDNO DRUGO
I USTVRDILI DA NAS
SPADA BITI SKUPA DO
VJEČNOSTI, VRIJEME
ZA NAS VIŠE NIŠTA
NE ZNAČI.

RUEČI MI NISU
DOVOLJNE ZA OPISATI
ŠTO OSJEĆAM PREMA
TEBI ADELINJE.

PA TKO MOŽE
OSTATI MIJUN NA OVE
SLATKE RUEČI JEDNOG
DRAGOG COWBOYA
KAO ŠTO SI TI.

ONDA ME NE
PUŠTAJ IZ TVOG
NARUČJA, ZAŠUTI I
POLJUBI ME

*I feel down on my knees
It is a dream come true!
All my Life,
I wished to sing this to you
My sweet Adeline.*

DVOJE MLADIH JE IZGUBILO POJAM O
VREMENU.

VOLIO BIH DA OVAJ
TRENUTAK TRAJE DO
VJEČNOSTI. POGLEDAJ
OVO JE NAŠ PRVI
ZALAZAK SUNCA

STANI! NEMOJ MI
PRILAZITI VIŠE, JER ONDA
NIKADA NEĆEMO KRENUTI
AHAAHAHAHA! TREBAO
SMISLIT DOBAR IZGOVOR
ZA MOG TATU, ZNAŠ?

Sav taj jazz

Za sve ljubitelje jazz glazbe spremili smo pravu poslasticu u ovom broju, jer su naši sugovornici članovi Liberi duo jazz sastava iz Subotice. Ovaj mladi jazz sastav, kog čine **Marko Bošnjak** i **Antonije Vukosavljević**, imali ste prilike čuti 9. ožujka kada su svirali u palači Ferenc Raichlea, a možda ste ih uspjeli uhvatiti i na nekoj od njihovih klupskih svirki. Svi vi koji ste ih već čuli, mogli ste posvjedočiti kako ovi momci sviraju sa stomakom i sa srcem, što je i jedini ispravan način za bilo koji žanr, te su u stanju odvesti svoj jazz i do tih spiritualnih visina koje samo jazz može dostići. Impresivno za dva srednjoškolca, zar ne? Ako ih pak još niste čuli, u našem prilogu možete saznati kada i gdje ih obično možete slušati i vjerujte mi na riječ, strašno su zabavni uživo!

KUŽIŠ?!: Tko su Liberi duo?

Liberi duo je sastav koji se bazira na jazz glazbi s dodanim ukrasima bluesa i funkya. Sastavljen je od klavira i bubnja i to je ta specifičnost koju Liberi duo ima, jer sa samo dva instrumenta prave zanimljivu atmosferu.

KUŽIŠ?!: Kada ste se upoznali i koliko dugo svirate zajedno?

Antonije i ja smo se upoznali u Muzičkoj školi na jazz odseku i spojio nas je naš zajednički prijatelj **Oliver Đurković** s kojim smo napravili »informal jazz band«. U bendu je bio i basist **Kornel Jaras**,

Oliver Đurković (saksofon), **Mate Colić** (truba), Antonije Vukosavljević (klavir) i ja Mario Bošnjak za bubnjevima. Taj bend se raspao jer su Mate i Oliver morali nastaviti školovanje van Subotice pa smo ostali Antonije i ja. Antonije je jedan dan došao do mene kući, spojili smo klavir u ozvučenje i krenuli zajedno stvarati glazbu. Odatle je i nastala ideja za Liberi duo.

KUŽIŠ?!: Kako i kada ste otkrili svijet jazz glazbe?

Pa otkrili smo ga čim smo ušli u Muzičku školu, željeli smo svirati nešto posebno i neobično. Nažalost, zbog te odluke rijetko gdje možemo svirati, ali ipak pronalazimo lokale gdje se naša glazba može dokazati.

KUŽIŠ?!: Tko su vam glazbeni uzori? Navedite pet albuma bez kojih ne možete zamisliti život.

Naši uzori su **Buddy Rich**, **Bill Evans** i **Jesus Molina**. Omiljeni albumi su nam *Portrait in Jazz*, *Sunday at the Village Vanguard*, *Billy Cobham – Spectrum*.

KUŽIŠ?!: Što je sljedeće u planu za vaš bend? Gdje vas možemo čuti uživo i kada?

Ideja je da proširimo sastav, da postanemo kvintet s našim prijateljima **Anđelom**, **Ilijom** i **Matijom**. Nadamo se da ćemo u tome i uspjeti. Liberi duo ste mogli čuti u caffè klubu *Trubadur* prošle subote. Možete nas uglavnom čuti na tom mjestu, a najbitnije je samo da sa sobom donesete dobro raspoloženje, ili ako niste raspoloženi, oraspoložiti ćemo vas mi.

Ivan Benčik

Apex Legends

Apex Legends je besplatna igra kategorije »Battle royale – hero shooter« koju je razvila kompanija Respawn Entertainment, a objavila Electronic Arts. Može se igrati na različitim platformama, a to su: PC, PlayStation 4, Xbox One i Nintendo Switch. Interesantno je to da se razvija i verzija za mobitele, Android i iOS, s glasinama da bi mogla biti lansirana tijekom 2022. godine. Također, radi se na verzijama koje će se moći igrati na Xbox Series X i Series S, kao i PlayStation 5. Ono što vas sigurno još zanima je informacija da igrice podržava cross-platform igranje, tj. možete igrati s drugarima koji imaju različite platforme na kojima igraju.

Prije meča igrači se formiraju u timovima po dva ili tri igrača i biraju između unaprijed dizajniranih likova s prepoznatljivim sposobnostima, poznatih kao »Legende«. Igra ima dva načina igranja. U »Battle Royale«, do 20 odreda od tri osobe ili 30 dvojaca, sleti na otok i traži oružje i zalihe prije nego što pokušaju poraziti sve ostale igrače u borbi. Dostupno područje za igru na otoku se vremenom smanjuje, prisiljavajući igrače da se kreću ili da se nađu izvan područja za igru, što može biti kobno. Posljednja živa momčad pobjeđuje u rundi. U »Arenama« igrači se formiraju u timovima po tri igrača i bore se protiv druge momčadi u 3 na 3 »team deathmatch« modu, tijekom niza rundi, kako bi se odredio pobjednik meča. Timovi pobjeđuju kada imaju najmanje tri boda, plus dva boda prednosti.

Detalji, kritike i komentari

Apex Legends smješten je u isti znanstveno-fantastični svemir kao i serijal Titanfall iz Respawn Entertainment, s nekoliko likova iz serije Titanfall koji se pojavljuju ili kao sporedni likovi ili kao legende koje se mogu igrati. Rad na igri počeo je krajem 2016. godine, iako je projekt ostao tajna sve do njenog lansiranja. Izdavanje igre 2019. bilo je iznenađenje, jer se do tog trenutka pretpostavljalo da Respawn Entertainment radi na trećem dijelu franšize Titanfall, prethodne velike igre studija.

Apex Legends je dobio općenito pozitivne kritike od kritičara, koji su hvalili njegovu igru, sustav napredovanja i fuziju elemenata iz različitih žanrova. Neke publikacije, uključujući Destructoid, Game Informer, GamesRadar+, i PC Gamer, nazvale su ga jednim od

najboljih prikaza žanra battle royalea do sada i dostojnim izazivačem Fortnite Battle Royalea dominacija žanra. Kritičari su hvalili borbu u Apex Legends. Destructoid je o pucnjavi govorio kao o nečemu najboljem što su do sada iskusili u kraljevskom boju, međutim, osjećali su se razočarani jer neke od mehanika iz prethodnih Titanfall igara nisu bile prisutne. **Javy Gwaltney** iz Game Informera, s druge strane, tvrdi da izostavljanje Titana i drugih elemenata iz prethodnih Respawn igara nije problem i smatra da je borba zadovoljavajuća, a pucnjava moćna. Naveo je da dodavanje heroja može napraviti uzbudljiviju

borbu nego u drugim battle royale igrama. Recenzenti su pohvalili sustav neverbalne komunikacije u igri (poznat kao »ping sustav«), a većina ga je smatrala vrlo inovativnim. **Khee Hoon Chan** iz Polygon smatra da je »učinio glasovni razgovor sa strancima uglavnom nepotrebnim«, te je bio simbol pristupačnosti i oštroomnosti Apex Legends. Destructoid je također uživao u mehanici, predviđajući da će to postati nova norma za industriju videoigara u igrama battle royale. **Rock Paper Shotgun** nazvao ga je »zlatnim standardom za neverbalnu komunikaciju u igrama« i istaknuo da je Respawn Entertainment, iako nije bio potpuno novi koncept, poboljšao tu ideju.

Jedna od najigranijih videoigara svih vremena

Apex Legends je premašio 25 milijuna igrača do kraja svog prvog tjedna, a 50 milijuna unutar prvog mjeseca. Do travnja 2021. imala je približno 100 milijuna igrača što je čini jednom od najigranijih videoigara svih vremena po broju igrača. U veljači 2022. godine je bio na četvrtom mjestu po popularnosti na Stream platformi, što je, morate priznati, zaista veliki uspjeh!

Ivan Ušumović

***Lijepa lica dobre književnosti!
Nova knjiga u nakladi NIU »Hrvatska riječ«.***

Knjiga se može nabaviti u NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 400 dinara.

»Začinite« svoj stil!

Zivimo u vremenu brzog života, a s tim zajedno dolazi i brza moda. To znači da skoro svake sezone imamo novi trend. Iz tog razloga u današnje vrijeme je teško odrediti svoj stil. U jednom trenutku su u modi duge, zvonaste traperice a već u drugom skroz uske, do članaka. Ukoliko pratite modu, priznat ćete da nije lako ispratiti je. Dok se naviknemo na neki novi stil, na novu modu i način nošenja već prelazimo dalje, a ono što smo znali o trenutnoj modi pada u vodu ili se nadograđuje.

Upravo iz tog razloga, zbog brzine mijenjanja trendova i zbog toga što naš stil ponekad malo gubi na svojoj autentičnosti, moramo si izabrati detalje po kojima ćemo biti prepoznatljivi i pomoću kojih ćemo se izdvajati od drugih.

Nakit

Nakit je modni dodatak koji svaka djevojka voli i nosi. Ništa neobično i ništa jedinstveno. Ali, odlučite se za neki komad nakita koji će vam najbolje stajati, koji će vam biti ugodno nositi svaki dan. Izaberite više varijanti istog tog nakita, kako ne biste uvijek nosili

identičan. Na primjer prstenje – uvijek nosite prsten na jednom određenom prstu, i koji god da kombinirate nakit, uvijek imajte prsten na ruci. To jeste sitnica, djeluje neprimjetno, ali takve stvari, koje se ponavljaju, ostavljaju dojam te će to u nekom trenutku postati vaš zaštitni znak. Isto tako je i s naušnicama i ogrlicom. Ukoliko stalno nosite ogrlicu ili naušnice, ljudi će primijetiti kada ih promijenite. Ako vam se slažu uz odjeću i ako podižu outfit na jedan ljepši nivo, ljudi oko vas će svaki put primijetiti kako ste se poigrali ovoga puta sa svojim stilom.

Mobitel

Sljedeće na popisu nije nakit, ali je dio naše svakodnevice, u pitanju je – naš mobitel. Nerijetko nam je u ruci, bez njega u današnje vrijeme ne bismo mogli

raditi, družiti se i imati normalan život (ne zato što je zaista tako nego zato što smo mi uvjereni u tu činjenicu). Bilo kako bilo, mi i naš mobitel »oblačimo« stavljajući masku na njega, prvenstveno radi zaštite. Ali i ne samo zbog toga, nego tu masku prilagođavamo svom stilu. Ukoliko imate nekoliko maski za telefon različitih boja i dizajna, vjerujte da će vas ljudi početi po njima prepoznavati te da će taj detalj uvrstiti u vaš stil. Ukoliko koristite maskice neutralnih boja, one će imati svoju jedinu svrhu a to je da štite telefon. U svakom slučaju, imate mogućnost i prostor za igru s uklapanjem boja i trendova.

Sunčane naočale

Sljedeći komad po kom možete graditi svoj stil ili imati svoj zaštitni znak jesu sunčane naočale. One su uvijek potrebne, poželjne i u trendu. Na vama je da se poigrate i kombinirate njima. Ukoliko volite sunčane naočale i želite da one privuku pažnju na vaš stil, morate ih kupiti nekoliko i obratiti pažnju na to da ne budu neutralne, jednostavnog oblika ili da nisu crne. Crne naočale za sunce svatko ima u svojoj kolekciji! Ma kakvog brenda ili oblika one bile uvijek će biti klasika jer su crne boje. Bijele, crvene, zelene i plave će vas izdvojiti i »izbaciti« iz zone komfora, jer ćete s njima biti primijećeni i nerijetko komentirani. Sunčane naočale govore o karakteru, jeste li odvažni, smjeli, sigurni u sebe ili se bojite eksperimentiranja te se držite svoje sigurne luke – crnih naočala. Naredne sezone u modi će biti oversize naočale, te već sad iskoristite priliku i ugrabite jedne prije svih... i to u vašoj omiljenoj boji (ali da nije crna).

Nabrojane stvari su uvijek u modi i ne mijenjaju toliko svoj oblik. Njih nosite po svom senzibilitetu. Upravo iz tog razloga morate naučiti što vama odgovara i što će biti vaš jedinstveni pečat u modnom stilu.

Milijana Nimčević

Zoster u Novom Sadu

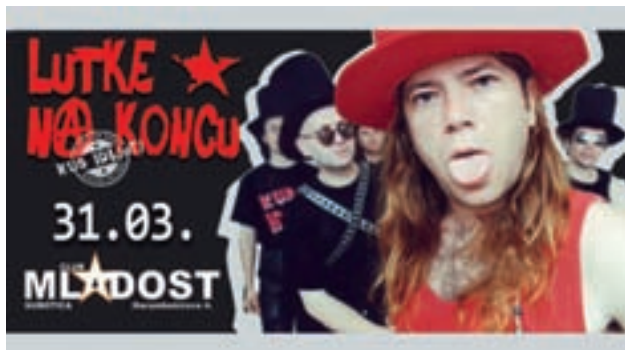
Bosanskohercegovački reggae band Zoster s novom postavom održat će nastup sutra (subota, 26.

ožujka) u Novom Sadu, od 22 sata u *Gerila baru*, Trifkovićev trg 3. Karte se mogu kupiti isključivo u *Gerila baru* po cijeni od 1.500 dinara.

»Lutke na koncu« u Subotici

Grupa beogradskih glazbenika, koja izvodi pjesme legendarnih pulskih Kud Idijota *Lutke na koncu*, prvi put dolaze u Suboticu u četvrtak, 31. ožujka, a na-

stup će početi u 17 sati u klubu *Mladost* u Subotici. Organizatori navode kako po ocjenama kritike ovaj bend zvuči toliko uvjerljivo da ih neki nazivaju i reinkarnacijom samih Kud Idijota. Do sada su imali 50-ak nastupa širom regije, a među najuspješnijima bili su oni u Puli, Zagrebu, Splitu, Novom Sadu, Nišu, Nikšiću, Šapcu... Karte će biti moguće kupiti na ulazu u klub, po cijeni od 500 dinara.

Atomsko sklonište u Novom Sadu

Legendarni pulski bend Atomsko sklonište održat će koncert 8. travnja s početkom u 21 sat u Hali

2 Novosadskog sajma. Kako organizatori navode, Atomsko sklonište je jedna od najznačajnijih grupa svoga vremena, a njegova povijest predstavlja možda najkompleksniju i najupečatljiviju priču ispričanu na ex-YU rok prostorima. Ulaznice je moguće kupiti na prodajnim mjestima *Gigstix* i online.

Pješačka tura po Subotičkoj pješčari

Pješačka tura po Subotičkoj pješčari bit će održana u nedjelju, 10. travnja, u organizaciji Planinarskog društva *Železničar* iz Beograda. Kako se u programu navodi, kada se stigne na odredište – na Makovu sedmicu i nakon susreta s domaćinima **Zoranom Vukmanovim** i njegovom ekipom, kreće se na pješačku turu. Staza vodi kroz šumu Hrastovača do uzvišenja Šištak, nadmorske visine 124 m, koje od mlošte nazivaju subotičkim Matterhornom. Prelaskom peštanske pruge se nastavlja stazom do jezera Majdan u Kelebijskoj šumi. Nakon pauze na jezeru vraća se se kroz Daščansku šumu i stari majdan pijeska. Pješačenje se završava u centru Makove sedmice gde se nalazi prodavaonica i sjedište domaćina, Udruženja *Poželi želju*. Kako organizatori navode, staza spada u lake, duga je oko 20 km s neznatnom visinskom razlikom.

Više informacija o prijavi, organizaciji i kotizaciji ove pješačke ture zainteresirani mogu pronaći na Facebook događaju pod nazivom »Subotička peščara«.

PREPORUKA

ROLO

Spliti trojac ROLLO objavio je krajem prošle godine svoj treći album pod naslovom *Ponte Rosso* što je inače, za one koji ne znaju, naziv poznate tržnice u Trstu, na koju su nekada u potrazi za proizvodima kapitalizma dolazili kupci iz socijalističkih država. Album broji osam pjesama i cjelokupno trajanje mu je malo iznad pola sata, što je za ovakav lagani album, gdje indie gitare koketiraju s electro popom, idealno trajanje, ako mene pitate.

U svjetlu nedavnog trijumfa **Konstrakte**, zanimljivo je poslušati pjesmu *Elixir* s ovog albuma, koja i nije tako tematski daleko od buduće predstavnice Srbije na Eurosongu. Kao i sama glazba, tekstovi su jednako laki za upijanje (što ne znači da su banalni), humor izbija gotovo na svakoj pjesmi što je i česta odlika mnogih dalmatinskih glazbenika. Album možete preslušati na bandcampu i Youtubeu.

Izdvajamo: *Brdo Love*, *Elixir* i *To Ne To Da*.

I. Benčik

GLAZBA

Leto kada sam naučila da letim

Nježna priča o odrastanju i pomirenju pod nazivom *Leto kada sam naučila da letim* redatelja **Radivoja Andrića**, rađen po istoimenom bestselleru **Jasminke Petrović** koji je uvršten u lektiru za osnovne škole, stigao je prošlog mjeseca u kina širom Srbije. Film predstavlja toplu, vedru, uzbudljivu i duhovitu priču punu emocija koja se događa na Hvaru, a prati tinejdžerku Sofiju tijekom njenog naizgled dosadnog ljetovanja s dvije bake. Međutim, nova prijateljstva, zaljubljanje, morske avanture, prvi poljubac, dugo čuvane obiteljske tajne pretvara to ljeto u neprocjenjivo iskustvo i nezaboravnu avanturu... Novo Andrićevo ostvarenje je jedan od rijetkih filmova namijenjenih svim generacijama, ali prvenstveno mlađoj publici. Film predstavlja romantičnu priču o vrijednostima obitelji i prijateljstva te ga može pogledati cijela obitelj.

Glavnu junakinju igra talentirana mlada glumica **Klara Hrvanović**, a u glumačkoj ekipi su i **Žarko Laušević**, **Olga Odanović**, **Snježana Sinovčić**... U ulogama Sofijinih rođaka pojavljuju se i mladi glumci **Luka Bajto** i **Ema Kereta Rogić**.

K. I. I.

FILM

Temelji Hrvatske

Knjigu *Temelji Hrvatske* pripremio je 14 eminentnih stručnjaka povodom 30. godišnjice samostalnosti Hrvatske i 30. godišnjice njezina međunarodnog priznanja. U enciklopedijskom izdanju su sadržani opisi ključnih trenutaka iz duge povjesti Hrvatske. Ovo djelo za cilj ima pregled bogate kulturne baštine hrvatskog naroda, od perioda doseljavanja Slavena na Balkan do neovisnosti koju je dobila krajem XX. stoljeća. Povijest hrvatskog imena, biografije prvih i potonjih vladara, književni spomenici na glagoljici, zatim razvoj hrvatske države od teritorija koji je u sastavu Ugarsko-hrvatskog Kraljevstva, Habsburške Monarhije i jugoslavenskih državnih zajednica u 20. stoljeću, samo su neki od elemenata knjige. Ilustracije ovog izdanja dodatno ga upotpunjuju. Posebno zanimljiv dio predstavlja pregled bliske prošlosti i puta Hrvatske od neovisnosti do članstva u Europskoj uniji, s informacijama o napretku zemlje, problemima s kojima se suočavala i ključnim ličnostima koje su ovo omogućile.

A. I. Darabašić

KNJIGA

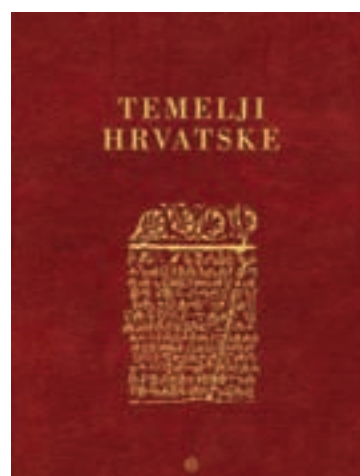

FOTO NATJEČAJ na temu MLADOST

U povodu 15. obljetnice od izlaska prvog broja časopisa za mlade *Kužiš?*, koja se obilježava 8. lipnja, *Kužiš?* raspisuje nagradni natječaj za najbolju fotografiju **mobitelom** na temu *Mladost*.

Na natječaju mogu sudjelovati mladi pripadnici hrvatske zajednice uzrasta **od 14 do 25 godina** s područja Republike Srbije. Na natječaj se šalje jedna fotografija. Fotografiju je potrebno poslati na mail: kuzis07@gmail.com.

Uz rad je potrebno poslati i podatke: ime i prezime, adresu, školu, odjel i godište.

Rok za slanje fotografija je **do 25. svibnja**, a proglašenje najboljih radova bit će u lipnju, nakon čega slijedi i svečano uručenje nagrada.

Radove će ocjenjivati tročlano stručno povjerenstvo, a najuspješnije očekuju lijepe nagrade.

Fotoaparati Fuji Instax Mini
70 Red • 20 foto papira

prva nagrada

JBL Bežične slušalice
Tune 570BT

druga nagrada

JBL Bežični zvučnik
GO 3 (4.2 W)

treća nagrada

• deset utješnih nagrada – knjige iz naklade NIU *Hrvatska riječ*